

VIDOR BUKÁSÁNAK TÖRTÉNETE.

Hiteles adatok.

(Harmadik közlemény.)

A Kültelki hercegnő után.

A balsiker természetesen szörnyű mód lehangolta és elkésérítette Vidort. Ez időtájt írta egy levélben Reitter Ferencnek:

Gond és gyötörődés között telik az életem, édes Ferikém. *Rajtam mulik-e* vagy sorsomon, de semmi sem megy úgy, a mint gondolom. *Igazán nem érdemes élni.* Ez a bukás...

Hosszu kesergés következik ezután s újabb megerősítése annak, a mit már tegnap elmondottunk: *a Népszínház első premiéréje teljesen az igazgató tudta nélkül, megkérdezése nélkül készült el.* Hogy ebben ki a bűnös, hogy vajjon Vidor nemtörődősége vagy más egyéb ismeretlen körülmények idézték-e vajjon elő ezt a valóságos szerencsétlenséget, azt ma már csak hozzávetőlegesen lehet megállapítani. Tény az, hogy a *Kültelki hercegnő* előadásai alatt még sivárabb volt az állapot, mint annakelőtte. Darabbal nem készültek el, *Verő György Leányka* című magyar operettjét, a melyet Fedáknak írt, *Fedák* másodalu elfoglaltsága miatt kitűzni nem lehetett, a színház bevételei napról-napra csökkentek, a súlyos, nagy kötelezettségeknek meg kellett felelni.

Vidor ez időtájt teljességgel nem törődött a színházzal. A mikor *Reitter* és *Berényi*, a főpénztáros hívták néha, hogy vegyen részt valami számadásban vagy valami terv megbeszélésében, behuzta a fejét a kabátjába s odaszólt nekik:

— Csak számoljatok... Az én fejem úgy se volna ott köztetek...

Igy történt aztán, hogy Vidor nélkül állapodtak meg abban is, hogy *délutáni előadásokat* fognak rendezni részint az ifjuság, részint a rendes publikum számára.

A terv elég jónak bizonyult. Mert a míg például a *Kültelki hercegnő* nyolcz *rendes helyárad* mellett rendezett *esti* előadása 5970'61 koronát jövedelmezett, addig ugyanannyi *délutáni* előadás, a melyeket *jelentékenyen mérsékelt helyárad* mellett kellett rendezni, 15.000 korona bevételt adott. Ugyanezidőben rendezett három ifjusági előadás jövedelme 3400 korona volt.

Igen ám, de mindez nagyon kevés volt, mert hiszen végre is készülni kellett a *Leánykára* is.

Manipulációk.

Ekkor a végső szorultságban kezdődtek meg a Népszínháznál olyan szokatlan dolgok, a melyeknek legszárazabb ismertetése is megdöbbentő képet tár a nyilvánosság elé s a melyek nyomán a *tragédia elkerülhetetlenné vált.* Ime az adatok:

Stoll, Raskó, Pintér.

Az apró és momentán segélyforrások helyett most tehát egy nagyobb összegre volt szükség, mert csak *Reitterné*, *Hoffmann* főruhátáros, *Berényi* kölcsönei folytak be a színházba ezidőszertint.

Ekkor aztán *közös megállapodással a Belvárosi Hitelegylet*hez fordultak, hogy a színház három igen jól dotált tagjának, *Raskónak*, *Stollnak* és *Pintérnek* fizetésére 12.000 korona előleget adjon a bank.

A kölcsönt a három színésznek megadták, *fizetésüket letiltották* s a 12.000 koronával megkezdették az előkészületeket a *Leánykára*.

Ez a kölcsön különben csak azért nevezetes, mert mint utóbb rá fogunk mutatni, *Vidor tragédiájának* egyik igen komoly tényezője s *öngyilkosságának* egy eleddig nem ismert *rugója és indító oka.*

A Leányka sikere.

Fedák Sári elvégezte a Király-Színházban a dolgát s *Verő György* operettjét, a *Leánykát* ki lehetett tűzni előadásra.

Azokról a várakozásokról, a melyeket Vidorék fűztek Fedák Sári jöttéhez: Bede Jób e helyen elmondott már mindent. A mentőangyal látták akkor benne s természetes, hogy ehhez mérten bántak is vele. Seholy, sehol nem volt még akkor az a gyűlölködő hang, a melylyel utóbb kezelték Fedákot, sehol, senkise mondta, hogy nem áldás, de romlás Fedák a haladó Népszínházra.

Nem akarjuk felsorolni itt a száraz számadatokat a *Leányka* napi bevételeiről, de elvitathatlan faktum az, hogy a *Leányka* nagy sikert aratott. Az első 28 előadás jövedelme *hetvenezer korona* volt, a mi átlag naponta zsufolt háznak felel meg.

Vidor föntélezett. A különféle apró rész-törlesztéseken kívül kifizették a hátralékos bért és előre egy negyedévet. Ez a fizetség körülbelül 18—20.000 koronának felelt meg.

Vidorné 200 koronát.

A mikor a *Leányka* sorozatos előadásai megkezdődtek, *Vidorné* abban akart megállapodni *Reitter*rel, hogy neki esténként 200 koronát *fizessenek* ki egy olyan adósság törlesztésére, a melyet ő szerzett s készpénzben adott át a színház céljaira.

Reitter hosszabb időre visszamenőleg *sehol sem találta nyomát egy olyan nagy összegnek*, a melyet *Vidorék* készpénzben beszolgáltatnak volna s a melyet *napi 200 koronával* kellene törleszteni, de a mikor Vidor is követelte, hogy a 200 koronákat megkapják, *Reitter* sem tehetett az ellen semmit, hogy *Vidorné* a napi bevételből el ne vigyen 200 koronát egy olyan adósság törlesztésére, a mely ha létezett is, akkor sem volt olyan sürgős, hogy miatta a napi nagy költségeket ilyen jelentékeny összeggel emelni kellene.

A színház könyveiben ezek a 200 koronás tételek naponta *S. S.* jel alatt vannak kiadásba helyezve, mert *Vidorné* állítása szerint a készpénzkölcsönt annak idején *egy fővárosi jönevű fényképész* adta.

A 25 előadás után.

A huszonötödik előadás után gyöngültek a bevételek s *Vidorék* újra panaszkodni kezdtek. Egy este, talán éppen a huszonhatodik előadás estéjén *Vidor* bement *Zsazsához* s megkérte, hogy *játszszék 500 koronáért 600 helyett.*

Fedák ebbe beleegyezett. *Vidornak* erről az akciójáról azonban *sem Reitter, sem a főpénztáros nem tudott.* A Népszínház könyveiben csak az ötvenedik előadástól szerepel Fedák Sári 500 koronával, mindaddig azonban *hatszázal*, holott Fedák a *huszonötödikétől* mondott le a 100 koronáról.

Ebből a tényből semmiféle konzekvenciákat sem akarunk levonni. Tény azonban az, hogy 2500 korona, a melyet Fedák nem kapott meg, a melyet a pénztáros kifizetett, *nem szerepel a Népszínház könyveiben.* Hogy

rendeltetési helye helyett hová jutott: ki tudná megmondani?

Nyilatkozatok.

A Népszínház bukásának és Vidor Pál tragédiájának történetét ismerető cikkeinkre ma visszhang támadt. Az egyiket *Béldi Izor dr.*, a Kültelki hercegnő szerzője írja a Pesti Hirlapban s rektifikálván a *szerinte* téves adatokat illetőleg azoknak csoportosítását, egyben elismeri akciónk tiszteltreméltó voltát. Az elismerést köszönjük; a személyeskedő szándék a mi írásainktól távol állott. Ha van eltérés, a mi adataink és az övé között, az csak a különböző összeállításból eredhet.

De ilyen eltérés nincs is. A *Magyar Nemzet* megírta, hogy *Béldi Izor dr.* darabját december ötödikén mutatták be, s hogy aztán a december tizenkettedikével kezdődő statisztikánk elé azt irtuk, hogy ime az *első* nyolcz előadás napi-bevételei ez csak egyszerű *elírás*, a mi gyors újságírói munka közben könnyen megtörténik. S hogy nem vezetett bennünket rossz szándék, azt mi sem bizonyítja fényesebben, mint az, hogy az egyes számok mellé — a melyek *Béldi dr.* statisztikája szerint is *abszolút pontosak* — kitettük a *helyes* dátumot. Mi, távol minden személyi célzattól, csak azt akartuk bizonyítani, hogy A kültelki hercegnő olyan jövedelmeket hozott, a melyek mellett, *normális* viszonyok között, egy darab nem maradhat műsoron. Legjobb argumentum erre magának *Béldi Izornak* összeállítása, melyből látható, hogy darabja mindössze tizenkét előadáson, az első héten és a következő szombatokon és vasárnapokon — a mikor minden darabot megjelenés a jó publikum — hozott, nem éppen *kitűnő, de normális* bevételeket, közben, hét-

köznapokon egysorjában mindig olyan minimális összegeket — *nyolczszázegynéhány koronától ezeregynehány koronáig* — a melyeket tekintetbe véve sikerről és műsoronmaradásról egyáltalán nem is lehetne szó. Mert kimutatásunk szerint a Népszínháznak *meg Budán is ezernégyszáz korona* minimális napi rezsije volt, a Népszínházban tehát ennél is föltétlenül több. Ennek következtében a Népszínház és szerzői közt *rendesen szerződés* áll fenn, a melynek értelmében a *darab ezernégyszáz, esetleg ezerhatszáz korona napi bevétel mellett már nem adható.* Már pedig a Kültelki hercegnő *huszonnyolcz* előadása közül *tizenhét* ezerhatszáz koronánál kevesebbet hozott, tizenöt még az ezernégyszáz koronán is alul maradt. Ugyancsak mellettünk szól *Béldi Izor dr. átlag statisztikája* is, a mely *ezernégyszáznyolczvanhat korona* átlagról szól. Hogyan lehessen sikerrel és hosszú ideig adni ilyen darabot olyan színházban, a melynek napi rezsije *ezernégyszáz koronánál magasabb?!* *Béldi Izor dr.* erről nem tehet, koncedáljuk, de viszont a tények határozottan ezek. Mint utólag értesülünk, *Béldi dr.* megfeledezett darabja három utolsó előadásáról, melyek sorrendben 680, 562 és 499 korona bevételt hoztak. Ezek a számok az általa kimutatott napi átlagot *ezerháromszázkilencvenhárom* koronára szállítják le. S ez az összeg *állandóan kevesebb*, mint a népszínházi napi átlag-regi. Tehát világos, hogy nekünk van igazunk. A mit *Béldi Izor dr.* darabja elolvasásáról mond, az egyáltalán nem bizonyítja, hogy Vidor *tényleg* olvasta a Kültelki hercegnőt. Vidor maga mondta, hogy *nem* olvasta, ezzel szemben *bebizonyítani*, hogy Vidor mégis olvasta, lehetetlenség.

Különben is mi nem a szerzőt okoljuk, a miért darabja nem hozta meg Vidor Pálnak a remélte sikert *Hanem Vidor Pál*, a szegény megboldogult az, a ki panaszkodik. Az ő álláspontját és keserűségét fejezik ki e panaszok, a melyeknek mi egyelőre csak krónikásai vagyunk.

Egyébként a panaszokra Vidor írott doku-

mentumokat is hagyott, mint azt egy ma idézett levela is bizonyítja. *Személyt mi nem támadunk és támadunk.* Ha valaki mégis effélet érez, szálljon érte perbe szegény Vidor hátrahagyott írásaival s ez irások még élő tanuival.

A másik választ a mai reggeli postával kaptuk s készséggel kiaduk:

Igen tisztelt Szerkesztő ur!

Becsés lapjának mai számában egy oly értelmű közlemény jelent meg, mely szerint leányomat, Báthori Elzát, néhai Vidor Pál igazgató kijelentése szerint ő felsőbb helyről gyakorolt nyomás következtében szerződtette volna.

Ezennel kijelentem, hogy ez a valóságnak meg nem felel, a mennyiben leányomat, Báthori Elzát, Stefanidesz karmester egyenes felhívására, minden protekció és közbenjárás nélkül szerződtette próbaéneklés után Vidor igazgató, szerény fizetéssel.

Midőn t. szerkesztő urat jelen sorok közlésére felkérem, megjegyzem, hogy fentiek igaz voltát Stefanidesz karmester ur mindenkor igazolni kész.

Teljes tisztelettel

Báthori Miksa.

Erre a levélre mindössze annyi megjegyezni valónk van, hogy eszünk ágában sem volt egyeseket vádolni. Vidornak az a megjegyzése, hogy felsőbb helyről kényszerítették, a tömeges szerződésekre vonatkozott általában s nem Báthori Elza kisasszonyra különösen.

(Folytatjuk.)